

Innhold

Forord	5
DEL I INNLEDNING – OM UTØVENDE KUNSTNERES PRESTASJONER	17
Kapittel 1	
Utøvende kunstneres prestasjoner – problemstilling – avgrensning	19
1.1 Temaet og problemstillinger	19
1.2 Avgrensning av temaet som behandles	20
1.3 Opphavsrettens begrunnelse	21
Kapittel 2	
Metode – oversikt og bruk av materialet	28
2.1 EU-retten sentral for fastleggelse av vilkårene for opphavsrett	28
2.1.1 Innledning	28
2.1.2 Tolkning av åvl. § 42	30
2.1.3 Tolkning av åvl. § 1	33
2.2 Intervjuer med utøvende kunstnere	35
Kapittel 3	
Faktum – ulike utøvende kunstneres prestasjoner	37
3.1 Innledning	37
3.1.1 Utøverprestasjoners økonomiske betydning	37
3.1.2 Generelt om utøverprestasjoner	38
3.2 Hva gjør egentlig de utøvende kunstnerne?	44
3.2.1 Bakgrunn for avgrensningen – fremføring av verk	44
3.2.2 Skuespilleren	44
3.2.2.1 Fremføring av språkverk	44
3.2.2.2 De ulike fasene av skuespillerarbeidet	
frem mot en forestilling	45
Fortolkningsfasen (1)	45
Fremføringen (2) og bruk av	
personligheten (3)	48
3.2.3 Musikeren	50
3.2.3.1 Fremføring av komposisjoner	50

3.2.3.2	De ulike fasene frem mot en musikers konsertfremføring	50
	Fortolkningsfasen (1)	50
	Konsertfremføringsfasen (2) ved bruk av instrument (3)	53
	Improvisasjonen under konserten (4)	54
3.2.4	Danseren	54
3.2.4.1	Fremføring av et koreografisk verk	54
3.2.4.2	Danserens ulike arbeidsfaser	58
	Fortolkningsfasen (1)	58
	Fremføringsfasen (2) og bruk av personlighet (3)	60
	Improvisasjonsfasen under fremføringen (4)	62
3.2.5	Dirigenten	64
3.2.5.1	Fremføring av komposisjonen	64
3.2.5.2	De ulike arbeidsfasene frem mot en konsert	64
	Fortolkning og innøvelsesfasen (1)	64
	Fremføringen (2), bruk av personlighet (3) . . .	67
	Improvisasjonsfasen (4)	67
3.2.6	Teaterregissøren	68
3.2.6.1	Fremføring av dramatikkk	68
3.2.6.2	De ulike arbeidsfasene frem mot en teaterforestilling	69
	Fortolknings- og innøvelsesfasen (1)	69
	Fremføring av verket – forestillingen (2)	72
3.2.7	Andre utøvere/medvirkere	73

DEL II OM VERNET AV UTØVENDE KUNSTNERES PRESTASJONER	75
---	----

Kapittel 4

Utøververnet	77
4.1 Fremveksten av et utøververn	77
4.1.1 Innledning	77
4.1.2 Bakgrunnen for lovreguleringen	79
4.1.3 Internasjonalt konvensjonsarbeid	80
4.1.4 Norsk rett	80
4.1.4.1 Vegring mot innlemmelse i åvl.	80
4.1.4.2 Kollektive løsninger – fremfor privatrettslige . .	81
4.2 Reguleringen andre steder i Europa	82

4.3	Samordningen med produsentene	83
4.4	Spiren til internasjonal regulering – Romakonvensjonen.	84
4.5	Utkast nordisk opphavsrettslov	84
4.6	Fondsloven	85
4.7	Åndsverkloven	87
	4.7.1 Endringer av utøververnet i moderne tid	89
	4.7.1.1 Signering av Romakonvensjonen.	89
	4.7.1.2 Utvidelse av rettighetene	90
	4.7.1.3 Implementering av Infosoc-direktivet	92
	4.7.1.4 De internasjonale konvensjonene	95
 Kapittel 5		
	Utøververnet – beskyttelse av utøverprestasjonen i åvl. § 42.	101
5.1	Innledning	101
5.2	Rettssubjektet – selvstendig vilkår i «utøvende kunstner»?	101
	5.2.1 Innledning	101
	5.2.2 «Prestasjonen» sentral jf. allmenne immaterial- rettsprinsipper	107
5.3	Rettssubjektet – prestasjonen	108
	5.3.1 Innledning	108
	5.3.2 Krav om kunstnerisk karakter	110
	5.3.2.1 Innholdet i artskravet	110
	5.3.2.2 Verkets art ikke av betydning – krav til årsakssammenheng	115
	5.3.2.3 Er artskravet et fortolkningskrav?	116
	5.3.3 Fremføring av verk	121
	5.3.3.1 Innledning	121
	5.3.3.2 Hva slags krav stilles til «verk» i § 42?	123
	5.3.4 Gjelder det en egen «fragmentteori» for utøververnet?	125
	5.3.5 Gjelder utøververnet bare «fremføringer» for tilskuere?	127
5.4	Er også medvirkerprestasjoner beskyttet under åvl. § 42?	129
	5.4.1 Innledning	129
	5.4.2 «Medvirkeres» rettsposisjon i forhold til utøververnet i norsk rett	131
	5.4.2.1 Innledning	131
	5.4.2.2 Ingen konvensjonsforpliktelse for «medvirkervern»	133
	5.4.2.3 Teaterregi og dirigentinnnsatsen – utgangs- punktet for et mulig «medvirkervern»	135
	5.4.2.4 Andre «medvirkere» enn regissører (og dirigenter)	137

Sminkøren	139
Ballettrepetitøren	140
Lydentreprenører («soundmasters»)	140
Lyskjører	143
5.4.2.5 Oppsummering mulig medvirkerutøververn	144
5.4.3 Rettsgrunnlaget for teaterregi de lege ferenda	144
DEL III OPPHAVSRETTE OG UTØVERPRESTASJONENE	151
Kapittel 6	
Kan utøvende kunstners prestasjoner beskyttes som «åndsverk»?	153
6.1 Innledning – opplegg	153
6.2 EU-retts innflytelse på rettstilstanden	154
6.3 Ulovfestet unntak mot opphavsrett for utøvere?	155
Kapittel 7	
Ulovfestet unntak fra åndsverkloven § 1 for utøverprestasjoner?	157
7.1 Argumenter som tilsier at det foreligger et unntak	157
7.1.1 Uttalelse i norske og svenske forarbeider	157
7.1.2 Uttalelser i senere juridisk teori	160
7.1.3 Forslag til lovendring av utøververnet i dansk rett	162
7.1.4 Oppsummering – ulovfestet unntak	165
7.2 Videre behandling	167
Kapittel 8	
Vilkårene for opphavsrett	168
8.1 Innledning – utgangspunkt for drøftelsen	168
8.2 Grunnvilkårene for opphavsrett	169
8.2.1 Originalitet	169
8.2.1.1 Kreativ valgfrihet sentralt for «originalitet» ifølge EU-domstolen	171
8.2.1.2 Lavt verkshøydekrav	178
8.2.1.3 Totalharmonisert originalitetskrav	180
8.3.2 Hjemmelssituasjonen ved opphavsrett for teaterregi	184
8.3.2.1 Sprikende uttalelser i forarbeidene	184
8.3.2.2 Tilsvarende krav til verkshøyde	187
8.3 Innfrir utøverprestasjonen kravet til originalitet?	189
8.3.1 Innledning – hva som skal vurderes	189
8.3.1.1 Fortolkning som skapende arbeid	191
8.4 De enkelte utøverprestasjonenes innfrielse av originalitetsvilkåret	199
8.4.1 Innledning	199

8.4.2	Skuespillerprestasjonen	203
8.4.2.1	Regissørens innflytelse på skuespillerens valg – er skuespillerens valg frie?	216
8.4.3	Musikeren	218
8.4.4	Danseren	225
8.4.5	Dirigenten	229
8.4.6	Teaterregiinnsatsen	231
8.4.6.1	Regissørens kreative innsats	231

Kapittel 9

Reelle hensyn ved opphavsrett for utøverprestasjoner.	242	
9.1	Innledning	242
9.2	Opphavsrettens formål og grunnhensyn	243
9.2.1	Opphavsrett kontra friholdelsesbehovene	243
9.2.2	Grunnhensynene for opphavsrett anvendt på utøverprestasjoner	246
9.2.1.1	Utøverprestasjonen og hensynet til rettferdighet og rimelighet	246
9.2.1.2	Utøverprestasjonen og incentivhensynet	247
9.3	Rettstekniske motforestillinger	249
9.4	Opphavsrettsstrukturen uegnet	251
9.4.1	Ulike rettighetshaveres interesser i konflikt ved opphavsrett for utøverprestasjoner	257
9.4.1.1	Innledning	257
9.4.1.2	Interessemotsetning mellom opphavsmenn og produsenter	258
9.4.1.3	Begrensning av handlingsrommet for neste «generasjon» av utøverprestasjoner	261
9.4.1.4	Begrensninger av teaterregissørens og dirigentens valgmuligheter	266
9.5	Andre konsekvenser, herunder praktiske forhold – oppsummering	269
9.5.1	Innledning	269
9.5.2	Rettssystematiske problemstillinger	269
9.5.2.1	Dobbeltvern – opprettholdelse av naborettsstrukturen	269
9.5.2.2	Ulike typer rettigheter i naborettsstrukturen – konstellasjonen med produsentene	272
9.5.3	Forvaltning av utøverrettighetene	276
9.6	Et kulturbilde i endring	278

DEL IV AVSLUTTENDE BEMERKNINGER.....	281
Kapittel 10	
Oppsummering	283
10.1 Skapende utøvende kunstnere.....	283
10.2 Etablering av dobbeltvern – avveining av hensyn	283
10.3 Ikke nødvendigvis lovendring.....	285
10.3.1 Vanlige utøverprestasjoner.....	285
10.3.2 Teaterregi.....	285
10.4 De internasjonale konvensjonene	286
10.5 Fundamentale rettigheter	287
Litteratur	289
Lover	298
Rettsavgjørelser	301
Stikkordregister	303